

บทคัดย่อ

จากแนวโน้มการเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยว จนทำให้เกิดปัญหาการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกโลกที่ชุมชนโดยรอบกลับไม่ได้รับประโยชน์จากการประกาศเป็นเขตเมืองมรดกโลกอย่างแท้จริง ทั้งทางการพัฒนาด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ ในงานวิจัยของ วัชรพงษ์ (2560) จึงเป็นประเด็นการศึกษาและเสนอแนะแนวทางบูรณาการโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์มีส่วนร่วม (Creative-Community Based Tourism : C-CBT) บริเวณพื้นที่โดยรอบตามแนวแกนเมืองมรดกโลก ศรีสัชชาลัย-สุโขทัย-กำแพงเพชร ภายใต้วัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และมรดกทางวัฒนธรรม (2) เพื่อศึกษาต้นแบบการบริหารจัดการชุมชนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (3) เพื่อจัดทำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่เชื่อมโยงเครือข่ายกับชุมชนต้นแบบอย่างยั่งยืน และ (4) เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พื้นที่โดยรอบตามแนวแกนเมืองมรดกโลกศรีสัชชาลัย-สุโขทัย-กำแพงเพชร

ผลการศึกษา พบว่า จากการสำรวจ 28 ชุมชนที่มีความเด่นชัดทางด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์มีส่วนร่วม (C-CBT) โดยรอบพื้นที่แนวแกน สามารถแบ่งได้ 5 กลุ่มชุมชนหลัก ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นชุมชนที่มีที่พัก รองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนและมีการบริหารจัดการที่ชัดเจน, กลุ่มที่ 2 เป็นชุมชนที่มีงานหัตถกรรม ทอผ้าตีนจก การทำเครื่องเงินที่มีจัดการโดยชุมชนเอง, กลุ่มที่ 3 เป็นชุมชนที่มีผลผลิตการเกษตร ใบกล้วยตานี สวนเกษตรที่มีระบบการจัดการที่ดีมาก, กลุ่มที่ 4 เป็นชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน งานไม้ไผ่ และรูปแบบของเรือนไม้ในอดีต, กลุ่มที่ 5 เป็นชุมชนที่มีผลผลิตของกล้วยไข่ มีการท่องเที่ยวหน้าตก และหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง นอกจากนี้ จากแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) ยังได้ตัวแทนของกลุ่มชุมชนที่มีศักยภาพสูงสุด เพื่อเป็นที่เล็งเชื่อมโยงเครือข่ายกับชุมชนที่มีศักยภาพรองในกลุ่มของตนเองลงไป ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ชุมชนแม่สิน และชุมชนนาต้นจั่น, กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ชุมชนหาดเสี้ยว และชุมชนหาดสูง, กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ชุมชนบ้านคูกพัฒนา, กลุ่มที่ 4 ได้แก่ ชุมชนวัดตระพังทอง, กลุ่มที่ 5 ได้แก่ ชุมชนตลาดเก่านครชุม และชุมชนเมืองกำแพงเพชร เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายเดียวกันอย่างต่อเนื่อง ขนานไปกับแกนเมืองมรดกโลก ผ่านกระบวนการออกแบบและวางผังชุมชนในมิติต่างๆ ทั้งเชิงกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่สนับสนุนการอนุรักษ์ธรรมชาติและมรดกวัฒนธรรมชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนที่เน้นคนเป็นหัวใจของการจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนต้องอาศัยทักษะความสามารถในการทำงานที่หลากหลาย เชื่อมโยงให้คนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมดุลไปพร้อมๆ กับการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนที่สามารถเชื่อมต่อเครือข่ายเข้มแข็งไปในอนาคต

คำสำคัญ: การบูรณาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, พื้นที่แนวแกนเมืองมรดกโลก, ศรีสัชชาลัย, สุโขทัย, กำแพงเพชร, ชุมชนเชิงสร้างสรรค์มีส่วนร่วม

Abstract

From the tourism businesses growth, the problems are tourism in the World Heritage area that the surrounding communities have not really benefited from the announcement of the World Heritage area in term of physical, social and economic development as the research of Watcharapong (2017). Therefore, the study issues and integrated guidance by the creative-community based tourism (C-CBT) around area along the World Heritage corridor Si Satchanalai - Sukhothai – Kamphaengphet. Under the paper aims to (1) study communities potential development of historical tourism and cultural heritage, (2) to study an initiated communities management model for creative tourism, (3) to create creative tourism patterns that connects networks with sustainable prototyping communities and (4) to propose guidelines for integrating creative tourism surrounding area along the world heritage corridor of Si Satchanalai - Sukhothai - Kamphaengphet.

As the results, this study found that the survey of 28 communities had a distinct element of creative communities-based tourism (C-CBT) surrounding the world heritage corridor. The potential communities can be divided into 5 groups, namely, Group 1 is a community with accommodation supporting tourism and having clear management, Group 2 is a community with talisman handicrafts, making silverwares which is managed by the community itself, Group 3 is a community of agricultural products as banana leaves “Tany” and an agricultural garden with a very good management system, Group 4 is a community that has wicker products, bamboo works and patterns of wooden houses in the past, Group 5 is a community with “Pisang Mas” bananas. There is a waterfall tour and the Karen village. In addition, the check-list result represented the community with the highest potential which can be a mentor linking the network with other secondary potential communities in their own groups, including Group 1: Mae Sin community and Na Ton Chan community, Group 2: Haad-Siao community and Haad-Sung community, Group 3: Baan Krongpattana Community, Group 4: Wat Tra Phang Thong Community, Group 5: Ta-rad Kao Nakhon Chum community and Muang Kamphaeng Phet community. In sum up, there are concluded to connect the same network parallel to the core of the World Heritage Corridor through the process of designing and planning communities in various dimensions as well as physical, economic, social and cultural can be concrete by community participates in every step. Moreover, this result is not only focused on a new paradigm of tourism that supports the natural conservation and community cultural heritage approach but it is also improved community incomes for emphasizes people as the heart of tourism management. Finally, the communities require a variety of work skills allowing local people participate to link with tourism management that leads to the preservation and restoration of natural resources to balancing and maintaining the local wisdom and cultural identity of the stronger communities’ network in the future.

Keywords: Integrating Creative Tourism, World Heritage Corridor, Si Satchanalai, Sukhothai, Kamphaengphet, Creative-Community Based Tourism: C-CBT